

מקורות פרשת שלח תשפ"ו הוכח תוכיח את עמיתך או הפוסל במומו פוסל?

ליקוטי שיחות יח/145: חטא מרים לא התבטא בעצם הדיבה אלא ב'עסקי דיבה', בכך שעסקה ודברה באריכות אודות משה. היה עליה לגשת לבדו בחשאי ולשאול אותו. עד"ז היה חטא המרגלים: אף שלא אמרו שקרים על ארץ ישראל, אך הדיבור היה בצורת 'עסקי דיבה', הם הרחיבו והעצימו את חוזק יושבי הארץ והבהילו מהעלייה ארצה.

קידושין עב: כל הפוסל פסול ואינו מדבר בשבחם לעולם. אמר שמואל: במומו פוסל. אמרו לרב יהודה על אדם שרגיל לכנות כולם בשם 'עבדים'. הכריז עליו שהוא עבד.

מאור עינים ריש חוקת: הצדיק הגמור שאין רע בקרבו - אינו רואה רע על שום אדם, אך מי שרואה רע רע בחבירו, הוא כמו שמסתכל במראה ואם פניו מטונפים רואה במראה כך, ואם פניו נקיים - אינו רואה במראה שום דופי.

ליקוטי שיחות י/24: לא ברא הקב"ה דבר אחד לבטלה ואי אפשר שמלמעלה יביאווה לידי ראיית רע במישהו לשוא. אלא בוודאי יש בזה הוראה למעשה, שהרע נמצא ברואה עצמו ועליו לתקנו. ההוראה באה באופן כזה (באמצעות חברו), שכן 'על כל פשעים תכסה אהבה', ו'כל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו', לכן הדרך להביא אדם לידיעת חסרונות עצמו, היא ע"י שמזמינים אותו לראותם בזולתו...

שם 27: כאשר שומע שאדם עשה דבר בלתי הגון ח"ו, החובה לראות את שהוא צריך לתקן ולהוכיחו ולהחזירו למוטב. אבל אם רואה את רעתו של חברו, את מציאות הרע אצלו ולא את מה שצריך לתקן - הרי זה ראייה שפניו מטונפים והלא טוב של זולתו הוא 'ראי' של הלא טוב שלו.

4. בראשית מב: ויאמר אלהם מרגלים אתם, לראות את ערות הארץ.

בעל הטורים: 'מרגלים אתם' - ולא אני, שיהושע שיצא ממני לא היה בעצת מרגלים. הם ענו 'לא היו עבדיך מרגלים' - יהודה השיבו כי היה ראש המדברים, שגם ממני יצא כלב שלא היה בעצת המרגלים. 'לא היר' בגימטרייה 'כלב'.

פרשת וישב: 'וישלחם מעמק חברון' - פרשתנו: 'שלח לך מרגלים'.
פרשת וישב: לך נא ראה את שלום אחיך ואת שלום הצאן והשיבני דבר - פרשתנו: ויבאו אל משה ואל אהרן... וישיבו אותם דבר.
פרשת וישב: וישלחם מעמק חברון - פרשתנו: ויבא עד חברון.
פרשת וישב: חיה רעה אכלתה - פרשתנו: ארץ אוכלת יושביה היא.
פרשת וישב: ויבך אתו אביו - פרשתנו: ויבכו העם כלילה ההוא.

1. דברים א: ותקרבון אלי כלכם ותאמרו נשלחה אנשים לפנינו ויחפרו לנו את הארץ וישבו אתנו דבר, את הדרך אשר נעלה בה ואת הערים אשר נבא אליהן: וייטב בעיני הדבר.

רמב"ן כאן יגב: אמרו כדרך כל הבאים להלחם בארץ נכריה, ששולחים אנשים לדעת הדרכים ומבוא הערים... באיזו עיר ילחמו תחלה ומאיזה צד יהיה נוח לכבוש... וכן עשה משה עצמו, שנאמר 'וישלח משה לרגל את יעזר' וכן ביהושע 'שנים אנשים מרגלים'. לכן היה טוב בעיני משה כי הכתוב לא יסמוך בכל מעשיו על הנס... ויתכן כי משה ידע כי היא שמנה וטובה... אמר להם כדי שיגידו לעם וישמחו ויחליפו כח לעלות בשמחה ולכך אמר 'והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ' כדי שיראו בעיניהם בשבח הארץ.

רמב"ן שם: מה עשו המרגלים? משה אמר להם 'וראיתם את הארץ מה היא, ואת העם היושב עליה החזק הוא הרפה', ואמר להם בערים 'הבמחנים אם במבצרים'... ומה פשעם ומה חטאתם כשאמרו 'אפס כי עז העם והערים בצורות' וכי על מנת שיעידו שקר שלח אותם! והנה משה אמר לבניהם כדברים האלה והפליג בחזק העם ובמבצר עריהם וכח הענקים יתר מאד ממה שאמרו המרגלים, כדכתיב 'שמע ישראל אתה עובר היום את הירדן לבא לרשת גוים גדולים ועצומים ממך, ערים גדולות ובצורות בשמים, עם גדול ורם בני ענקים אשר אתה ידעת ואתה שמעת מי יתיצב לפני בני ענק?!'

במדבר יג ורש"י: לא נוכל לעלות אל העם כי חזק הוא ממנו (כלפי מעלה אמרו)... ארץ אכלת יושביה (בכל מקום שעברנו מצאנום קוברי מתים, והקב"ה עשה לטובה כדי לטרדם באבלם ולא יתנו לב לאלו)... ראינו את הנפילים בני ענק מן הנפלים (ענקים מבני שמחזאי ועזאל שנפלו מן השמים בימי דור אנוש) ונהי בעינינו כחגבים וכן היינו בעיניהם (שמענו אותם אומרים, נמלים יש בכרמים כאנשים).

ליקוטי שיחות כח/89: כלב ענה למרגלים כי כבר ראינו ניסים גדולים. לכן ענו כי 'חזק הוא ממנו' וכלפי מעלה אמרו והפעם ניסים לא יעזרו. להוכיח זאת הוסיפו שיש שם תופעות בלתי טבעיות, כמו ארץ אוכלת יושביה ובכל מקום ראינו אותם קוברים מתים. וכן כל העם אנשי מידות. ועוד שהנפלים יצאו מהמלאכים ש'נפלו מן השמים בימי דור אנוש', והם הרי לא נמחו במבול אף שנפתחו ארובות השמים וימח את כל היקום. כך שהקב"ה לא רוצה שהעונש מהשמים ישלוט בהם.

3. דברים שם: וידעת היום כי ה' אלקיך הוא העבר לפניך... הוא ישמידם והוא יכניעם לפניך.

רש"י תחילת פרשתנו: למה נסמכה פרשת מרגלים לפרשת מרים? לפי שלקחה על עסקי דיבה שדברה באחיה ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר.